(Plat.)

INDICES

LECTIONUM

TUM

PUBLICARUM TUM PRIVATARUM

IN

ACADEMIA MARBURGENSI

PER

1832/33

SEMESTRE HIBERNUM ANNI MDCCCXXXII—XXXIII

HABENDARUM,

QUARUM INITIUM DUCETUR EX D. XXII. M. OCTOBRIS.

Hermann

C. F. Hermann, De loco Platonis de Rep. VI p. 505 sqq.

MARBURGI,

EX OFFICINA ELWERTIANA.

ACADEMIAE MARBURGENSIS

PRORECTOR ET PROCANCELLARIUS CUM PROFESSORIBUS RELIQUIS

S. D.

COMMILITONIBUS DILECTISSIMIS.

Proposuimus Vobis, Commilitones Humanissimi, inter plurima alia, quibus exerceri ingenia Vestra adque bonarum artium studia incendi possint, Platonis etiam librum eum, cui nec inter ipsa divini philosophi scripta parem alterum facile inveniatis, Rempublicam, quae, quamvis doctissimorum virorum curis et antiquitus illustrata et nuper haud segniter tractata, adeo tamen inexhaustum sapientiae venustatisque fontem continet, ut nemini, qui ad eam accesserit, experiendi acuminis doctrinaeque materia sit defutura. Nam quum eadem prorsus sit philosophiae, quae coeli, unde descendit, ratio, ut, quo altius escenderis nebulasque post te reliqueris, eo latius patere longiusque recedere ejus profunditas videatur, multa praeterea accedunt in Platone, quae, ut recte intellecta voluptatem legentis impense augent, ita tantum abest ut primo statim conspectu pateant, ut vix ab uno eodemque homine simul omnia conspici possint. Artificiosissima disputationum series non tantum ipsâ disserendi subtilitate, sed etiam dulcissimis fabularum ambagibus impeditur; tecta aequalium cum summâ irrisionis acerbitate reprehensio haud raro vel doctissimos viros latuit; sermonis denique magnificentia tanta est, ut ipso saepe splendore suo praestringere legentium oculos videatur neque ullis in locis magis interpretes caligarint, quam quibus plurima orationis lumina Plato adhibuit. Quod nunc quidem uno exemplo omnium illustrissimo comprobare conabimur ex iis Reipublicae libris desumto, quos coram Vobis interpretari per temporis angustias non licuit; alia per scholarum occasionem tractabuntur.

Illustrissimus locus est lib. VI, p. 505 sqq. ubi Plato, posteaquam fieri posse demonstravit, ut rerum publicarum administratio ad philosophos perveniret, jam ipsum philosophum, qualem sibi mente proposuit, instituere aggreditur. Quem apparet quum rempublicam ad propositum ipsi finem conducere debeat, reipublicae autem summum felicitatis fastigium propositum sit, comparandae felicitatis gnarissimum esse oportere. Quamquam non reipublicae magis quam sua ipsius causa philosophus hoc debet; adeoque haec ipsa causa fuit, cur ita tantum beatas esse posse res publicas Plato contendit, si aut regnarent philosophi aut reges philosopharentur [1]), quia solum philosophum felicitatis viam tenere existimaret [2]) neque aliam rerum publicarum ac singulorum hominum felicitatem arbitraretur [3]); at vero licet per se solus beatus esse philosophus possit, vi adigendum fore ait [4]), ut reliquos quoque, modo per ipsos liceat, ad eam, cujus quique capaces sint, felicitatis gradum perducat; quam etsi perfectam philosophus tantum adipisci possit, hoc tamen ipso consilio res publicas institui, ut his ad felicitatem philosophorum operâ per-

---

1) Republ. V. p. 473. d; cf. Epist. VII, p. 326. a. 2) Euthydem. p. 282. a: ἐπειδὴ εὐδαίμονες μὲν εἶναι προθυμούμεθα πάντες, ἐφάνημεν δὲ τοιοῦτοι γιγνόμενοι ἐκ τοῦ χρῆσθαί τε τοῖς πράγμασι καὶ ὀρθῶς χρῆσθαι, τὴν δὲ ὀρθότητα καὶ εὐτυχίαν ἐπιστήμη ἡ παρέχουσα, δεῖ δὴ ὡς ἔοικεν ἅπαντα τοῦτο παρασκευάζεσθαι ὅπως ὅτι σοφώτατος ἔσται. 3) Singuli enim homines a rebus publicis magnitudine tantum differunt; cf. IV, p. 435. e; VIII, p. 544. d. 4) Republ. VII, p. 519. c; cf. Cic. de Rep. I, 6; Themist. de Praefect. 30.

ductis singulae quoque civium partes suam quasi portionem felicitatis nanciscantur [5]). Sed de his alias; nunc enim ipsius philosophi propositum spectandum est; quem quum verae felicitatis studiosissimum esse debere viderimus, quod autem ad felicitatem conducat nihil nisi bonum sit, nihil sanctius habere sequitur, quam ut speciem sive notionem boni, *τὴν τοῦ ἀγαθοῦ ἰδέαν*, cognoscat. Acutissime enim et nunc et aliis locis Plato contendit, quaecunque praeterea bona vulgo habeantur, neque externa solum, verum ipsas quoque animi virtutes nihil homini prodesse nisi cum ipsâ boni cognitione conjuncta sint [6]); utque divitiae, opes, corporisque venustas et bona valetudo, nisi rectus usus accesserit, non minus in perniciem quam in utilitatem vertantur, ita vel justitiae, fortitudinis, temperantiae nullum usum esse, nisi prudentiâ ad unam boni veluti normam dirigantur [7]). Qua in sententiâ Socratem quoque fuisse, vel inde apparet, quia v. c. omnia, quae vulgo justa haberentur, eadem pro re natâ injusta esse posse demonstravit [8]), unde sequebatur aliam doctrinam accedere oportere, quae homines ad rectum virtutum usum institueret; neque alios quam Socratem Socraticosque significare Platonem certum est, quum nostro loco *κομψοτέροις* quibusdam bonum ipsum in prudentia sive sapientia, *Φρονήσει*, positum esse videri ait [9]). Quos tamen etsi ipse olim secutus esse videatur [10]), in eo errare recte nostro loco intellexit, quod cognitionem boni cum ipso bono confunderent. Quamvis enim reliqua omnia sapientiae tantum ope bona atque utilia reddantur, ipsam tamen sive prudentiam sive sapientiam [11]) nonnisi scientiam esse boni, quae, nisi jam antea exstet bonum, cogitari nulla possit: unde fiat, ut sicuti reliquae virtutes a prudentia, ita haec ipsa a boni tantum ideâ quasi lumen accipiat, nec nisi intellectâ ipsius boni naturâ quidquam boni efficere mens valeat.

Et hactenus quidem omnia expedita ac perspicua: quae vero nunc sequuntur de bono ipso, adeo sunt tenebris involuta, ut jam antiquitus obscuritas eorum in proverbium abierit [12]). Solet enim Plato, ubi de rebus ultra humanos sensus positis loquitur, comparationum adminiculo uti; ut qui verba quasi ipsius rei imagines esse debere existimaret [13]); unde factum est, ut quum humana vocabula ad humanarum tantum rationum formas ficta esse intelligeret, quae altius posita essent, exprimere illis digne posse desperaret [14]). Bonum igitur in mundo intellectuali (*νοη-*

---

5) L. IV, p. 421. c: *καὶ οὕτω ξυμπάσης τῆς πόλεως αὐξανομένης καὶ καλῶς οἰκιζομένης ἐατέον ὅπως ἑκάστοις τοῖς ἔθνεσιν ἡ Φύσις ἀποδίδωσι τοῦ μεταλαμβάνειν εὐδαιμονίας.* 6) Cf. Ritter Gesch. der Philos. II, p. 417. 7) Meno p. 88. c: *οὐκοῦν συλλήβδην πάντα τὰ τῆς ψυχῆς ἐπιχειρήματα καὶ καρτερήματα, ἡγουμένης μὲν Φρονήσεως εἰς εὐδαιμονίαν τελευτᾷ, ἀΦροσύνης δὲ εἰς τοὐναντίον*; cf. Aristot. Rhetor. I, 9. 13: *Φρόνησίς ἐστιν ἀρετὴ διανοίας, καθ' ἣν εὖ βουλεύεσθαι δύνανται περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν τῶν εἰρημένων εἰς εὐδαιμονίαν.* 8) Xenoph. Mem. Socr. IV, 2. 13 sqq. 9) Euclidem intelligit Stallbaumius; melius, ut videtur, Antisthenem Ritterus l. l. p. 120. Omnino *κομψοὶ* Platoni haud raro sunt ii, quorum etsi non omnia placita amplectatur, studia tamen probet, v. c. Pythagorei. Cf. Politic. p. 285. a; Cratyl. p. 405. d; Phileb. p. 53. c; Gorg. p. 495. a etc. 10) Sic in Euthydemo p. 281. b *εὐπραγίαν* ab *ἐπιστήμῃ* derivat, in Republ. II, p. 379. b ab *ἀγαθῷ*. 11) Semel enim monendum, vocabula *σοΦίαν, ἐπιστήμην, Φρόνησιν* nullâ significatus differentiâ apud Platonem usurpari ejusque discriminis quod apud Aristotelem est (Eth. ad Nicom. VI, 3—13) vix ulla apud illum vestigia apparere. 12) Amphis Comicus ap. Diogen. L. III, 27: *τὸ δ' ἀγαθὸν ὅτι ποτ' ἐστὶν οὗ σὺ τυγχάνειν Μέλλεις διὰ ταύτην ἧττον οἶδα τοῦτ' ἐγώ, Ὦ δεσπότ' ἢ τὸ Πλάτωνος ἀγαθόν.* Cf. et Philem. ap. Stob. Serm. LV: *οἱ ΦιλόσοΦοι ζητοῦσιν ὡς ἀκήκοα Τί ἐστιν ἀγαθὸν κοὐδὲ εἷς εὕρηκέ πω Τί ἐστιν· ἀρετὴν καὶ Φρόνησίν Φασι καὶ Πλέκουσι πάντα μᾶλλον ἢ τί τἀγαθόν*: sic enim legendum vidit, quem miror neglectum a Meineckio, Brunck. ad Aristoph. Plut. 986. 13) Tim. p. 29. b. 14) Maxim. Tyr. Diss. X, 5: *πραγμάτων γὰρ ὑπ' ἀνθρωπίνης ἀσθενείας οὐ καθορωμένων σαΦῶς εὐσχημονέστερος ἑρμηνεὺς ὁ μῦθος.* Macrob. ad Somn. Scip. I, 2: »Sed si quid de his assignare conantur, quae non sermonem tantummodo, sed cogitationem humanam superant, ad similitudines et exempla confugiunt; sic Plato, quum de *τἀγαθῷ* loqui esset animatus, dicere quid sit non ausus est, hoc solum de eo sciens, quod sciri quale sit ab homine non posset; solum vero ei similem de visibilibus solem reperit et per ejus similitudinem viam sermoni suo attollendi se ad non comprehendenda patefecit". Pari modo etiam de Legg. X, p. 897. d: *μὴ τοίνυν*, inquit, *ἐξ ἐναντίας οἷον εἰς ἥλιον ἀποβλέποντες ποιησώ-*

τῷ) eundem locum tenere ait, ac *Solem* in nostro, quem velut filium patris illius similitudinem reddere; sole enim deficiente, licet reliqua omnia integra maneant, nullum tamen eorum usum fore, omnia tenebris atque torpore obruta quasi mortua jacere, redeunte demum vigorem et lucem omnibus reddi, neque oculos hominum neque rerum naturam vim suam sine illo exercere posse; quae similitudo quam egregie conveniat illis, quae supra de vi boni monita sunt, sponte apparet. Oculis enim respondet mentis acies, rerum naturae visibili veritas in mundo intellectuali posita, cui cognoscendae mens humana et comparata est et destinata, quam tamen sine boni scientia neque cognoscere plane neque etiam si cognoverit, quidquam inde fructus percipere poterit; nisi enim noverit, cui bono adhibeat quemque in usum convertat, omnis sapientia torpebit et inutilis atque infructuosa quasi in angulo mentis abjecta jacebit. Bonum enim et utile apud Platonem idem [15]; modo ne aliud utile intelligatur, nisi quod ad veram felicitatem consequendam pertineat; licet enim utile dicatur vulgo quod ad quemlibet finem propositum conducat, ex Platonis tamen sententiâ, quum eandem omnes felicitatem appetant [16], utile esse nisi vere bonum non potest. Longe tamen aliter haec a plerisque intellecta sunt; nam quum Plato, splendidissimis orationis luminibus imagine exornatâ, omni et mentis acie et veritatis substantiâ altiorem boni ideam praedicasset, non Christiani modo, qui τὴν εἰρήνην τοῦ θεοῦ ὑπερέχουσαν πάντα νοῦν in sacro codice legissent [17], sed antiquiores quoque nihil nisi summum Deum significari tantâ praestantiae majestate arbitrati sunt. Quorum agmen ducit Plutarchus, qui Deum ait solem velut effigiem sui in coelo posuisse [18]; sequuntur Numenius [19], Appulejus [20], Plotinus [21], Macrobius [22], Proclus [23], alii, de quibus egregie disseruit M. Jo. Ge. Arn. Oelrichs in Comm. de doctrina Platonis de Deo a Christianis et recentioribus Platonicis varie explicatâ et corruptâ (Gottingae 1794. 8.); neque mirum Marsilium Ficinum, qui totus a recentioribus illis Platonicis penderet, Platonis auctoritate ductum peculiari libello comparationem solis cum Deo O. M. instituisse [24]; sed et nostrae memoriae viris, historiae philosophiae alioquin gnarissimis, idem placuit, ut hujus quondam academiae decori Tennemanno [25]; nec Schleiermacherum ab hac opinione procul discedere arbitramur [26]; nuperrime autem Henricus Ritterus [27] adeo in eam incubuit, ut ipsum Deum ex Platonis sententiâ inter ideas referendum adeoque omnium summam habendum censeret [28]; quod quam temere sumtum sit, breviter pro hujus loci angustiis demonstrare conabimur.

Et primum quidem Deum ipsum inter ideas referri a Platone non potuisse, vel inde sequitur, quia Deum intueri ideas ad earumque exemplum mundum creasse statuit [29]. Mittimus

---

μεθα τὴν ἀπόκρισιν, ὡς νοῦν ποτὲ θνητοῖς ὄμμασιν ὀψόμενοί τε καὶ γνωσόμενοι ἱκανῶς· πρὸς δὲ εἰκόνα τοῦ ἐρωτωμένου βλέποντας ἀσφαλέστερον ὁρᾶν: et Phaedr. p. 246. a: οἷον μὲν ἐστι, πάντῃ πάντως θείας εἶναι καὶ μακρὰς διηγήσεως, ᾧ δὲ ἔοικε, ἀνθρωπίνης τε καὶ ἐλάττονος.

15) Meno p. 87. e; Hipp. maj. p. 296. c; Republ. II, p. 379. c; cf. Xenoph. Mem. Socr. III, 8. 7; IV, 6. 8.

16) Republ. IV, p. 438. a; Meno p. 77. c; Gorg. p. 468. e; Sympos. p. 205. a.

17) S. Paul. ad Phil. IV, 7.

18) Ad princ. inerud. c. 5: οὐ γὰρ εἰκὸς τὸν θεὸν ἐν ὕλῃ ὑπάρχειν ἀναμεμιγμένον, ἀλλ' ἐν βάθροις ἁγίοις, ᾗ, φησὶ Πλάτων, εὐθέα περαίνει κατὰ φύσιν περιπορευόμενος, οἷον δὲ ἥλιον ἐν οὐρανῷ μίμημα τὸ περικαλλὲς αὐτοῦ δι' ἐσόπτρου εἴδωλον ἀναφαίνει κ. τ. λ.

19) Ap. Euseb. Praep. Evang. XI, 22. p. 543.

20) Apol. de Magia T. II, p. 31: „Ac dein similiter suspecta Empedoclis καθαρμοὶ, Socratis Daemonion, Platonis τὸ ἀγαθόν".

21) Ennead. III, lib. VIII, c. 9 sqq.

22) Ad Somn. Scip. I, 2: „Ceterum quum ad summum et principem omnium Deum, qui apud Graecos τἀγαθὸν, qui πρῶτον αἴτιον nuncupatur, tractatus se audet attollere" etc.

23) Theol. Platon. I, 15 et 23; Instit. Theolog. c. 113; coll. hymn. in Solem v. 34 (Brunck Anal. T. II, p. 442). Eodem pertinere videtur et in Comm. in Cratyl. c. 58: οἶδεν καὶ τὸ ἀγαθὸν ἐπέκεινα τοῦ καλοῦ καὶ τὸν θεὸν ἐπέκεινα τῆς τῶν ἰδεῶν οὐσίας.

24) V. ejus Opp. Paris. 1641. Fol. T. I, p. 990.

25) Gesch. d. Philos. II, p. 385.

26) Cf. modo introd. ad Phileb. (P. II, Vol. 3) p. 134, ubi *mentem* eam, quam bono ipso inferiorem Plato dicit, humanam tantum intelligendam ait: *„denn die wahrhafte und göttliche Vernunft wird aus allem Streite über den Vorrang herausgehoben und als bekannt vorausgesetzt, dass sie allerdings im höchsten Sinne das Gute selbst sey"* etc.

27) Gesch. d. Philos. T. II, p. 282—290.

28) Ibid. p. 275 sqq.

29) Tim. p. 28. a; 52. a; Parmen. p. 134. c; Phaedr. p. 247. d.

quod in libro Reipublicae decimo [30] ipsas a Deo creatas esse ideas narrat; id enim a totâ ipsius doctrinâ, quam alibi proposuit, adeo alienum est, ut decimum illum librum longissimo temporis intervallo a reliquis disjunctum nec nisi sero additum esse jure nobis statuere videamur; sed etiam si aeternae sint ex ipsius sententiâ ideae, Deum tamen inter illas esse non sequitur, quae nec materiam quamvis et ipsam aeternam contineant. Neque ullum locum inveniri posse arbitramur, unde aliud esse *ideas* appareat nisi notiones menti propositas; *Dei* autem natura tantum abest ut in *notione* posita sit, ut tota potius *mentis* locum obtineat neque magis haberi idea possit, quam nostro loco sapientiam bonum ipsum haberi Plato concessit; quamvis enim arcte conjuncta diversa tamen esse oportet, quorum ea indoles est, ut alterum alteri subjectum sit, ut bonum sapientiae, menti divinae ideae. Quatuor enim rerum genera constituit Plato [31]: finem sive formam, infinitum, quam materiam dicere liceat, genitum ex utriusque conjunctione ortum, vim denique genitricem ab utroque separatam, quam mentem dicit tam divinam quam humanam; homo enim veluti parvus mundus atque eadem utriusque natura [32], ita tantum ut divina mens pura sit neque ullis terrenorum elementorum perturbationibus inquinata [33]. At mentis utriusque idem officium: ut veritatem in ideis propositam contempletur ad ejusque normam actiones suas dirigat; quod etsi multo perfectius divina quam humana mens facere possit, neutra tamen quidquam praeterea cum ideis commune habet. Nam hae primi generis sunt, unde fines quidem modusque rebus omnibus petitur, sed accedere debet, qui petat; nec, quamlibet verum sit neque mentem quidquam nisi propositis ideis efficere posse, neque ex ideis quidquam nisi mentis operâ fieri, ideo vel ideam boni eandem cum vi divinâ, vel mentem inter ideas esse sequitur. Longe diversa utriusque generis natura: illud immobile, negotiorum omnium curarumque expers, solâ essentiâ contentum [34]; hujus vis omnis in sempiterno motu cernitur [35], quem etsi a nullâ externâ vi accipiat, suapte tamen indole ad agendum compellitur; sintque licet causae rerum omnium in ideis positae, effectum tamen habere non possent, nisi miscendi generandique causa mens sive divina sive humana exstitisset. Quod igitur eam vim τῇ τοῦ ἀγαθοῦ ἰδέᾳ tribuit, ut omnia inde vitam atque vigorem accipiant, eamque cujuslibet boni status causam ait [36], non ita accipiendum est, ut ipsi quasi vis quaedam creatrix insit; quod si foret, nec philosopho opus esset, qui ad ejus normam rempublicam constitueret vitamque humanam regeret; quod autem in republicâ philosophus, idem in mundo Deus, neque aliud Plato dicit, nisi ita tantum vel mundum a Deo vel rempublicam a philosopho bene constitui posse, ubi ab ideâ boni quasi formam atque exemplum operis repetant [37]. Idem enim in hanc quod in reliquas ideas cadit, ut illarum

---

30) P. 597. 31) Phileb. p. 23. d—27. b: *πρῶτον μὲν τοίνυν ἄπειρον λέγω, δεύτερον δὲ πέρας, ἔπειτ᾽ ἐκ τούτων τρίτον μικτὴν καὶ γεγενημένην οὐσίαν· τὴν δὲ τῆς μίξεως αἰτίαν καὶ γενέσεως τετάρτην λέγων ἆρα μὴ πλημμελοίην ἄν*; Nec repugnat Ausonius Idyll. XI, 45: ***In physicis tria prima, deus, mundus, data forma;*** mundo enim materiam quoque comprehendit. 32) Phileb. p. 29 et 30; Politic. p. 274. c; Tim. p. 41. c. Cf. Macrob. ad Somn. Scip. II, 12: „anima autem, qui verus homo est, ab omni conditione mortalitatis aliena est adeo, ut ad imitationem Dei mundum regentis regat et ipsa corpus, dum a se animatur; ideo physici mundum magnum hominem et hominem brevem mundum esse dixerunt". 33) Recte hoc vidit et Stallbaumius Prolegg. ad Phileb. p. LXXXVII sqq. qui tamen quod discrimen statuit inter ***ideam boni*** in mundo intelligibili positam, cujus solus Deus capax sit, et ***summum bonum***, quod homini nato contingere possit, Platoni nullum esse potuit. Unum enim homini propositum est, ut quam proxime ad Deum accedat (Theaet. p. 172); quo licet nunquam totus perveniat, summus tamen, quousque pervenire liceat, gradus definiri omnino nec potest nec debet. 34) Tim. p. 28; Sympos. p. 211 etc. 35) Cf. de Legg. X, p. 894 sqq. Mens enim sine animâ esse non potest (Phileb. p. 30. c; Tim. p. 30. b), anima autem *ἀεικίνητος καὶ αὐτοκίνητος*, Phaedr. p. 245. c. 36) Rep. VII, p. 517. b: *ἐν τῷ γνωστῷ τελευταία ἡ τοῦ ἀγαθοῦ ἰδέα . . . ὡς ἄρα πᾶσι πάντων αὕτη ὀρθῶν τε καὶ καλῶν αἰτία.* Cf. et Phil. p. 64. c: *τί δῆτ᾽ ἂν ἐν τῇ ξυμμίξει τιμιώτατον ἅμα καὶ μάλιστ᾽ αἴτιον ἂν δόξειεν κ. τ. λ.* Cf. Stallb. p. LXXXV. 37) Rep. VII, l. c. . . . *ἔν τε τῷ νοητῷ αὐτὴ κυρία ἀλήθειαν καὶ νοῦν παρασχομένη, καὶ ὅτι δεῖ ταύτην ἰδεῖν τὸν μέλλοντα ἐμφρόνως πρᾶξαι καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ*: cf. p. 534. b: *ὃς ἂν μὴ ἔχῃ διορίσασθαι τῷ λόγῳ ἀπὸ τῶν ἄλλων πάντων ἀφελὼν τὴν τοῦ ἀγαθοῦ ἰδέαν . . . οὔτε αὐτὸ τὸ ἀγαθὸν φήσεις εἰδέναι οὔτε ἄλλο ἀγαθὸν οὐδὲν κ. τ. λ.*

tantum accessione sive quo alio vocabulo uti in hac re oporteat [38]), singulis rebus suae cuique qualitates accedant; utque per albitudinem alba, per nigritiem nigra, ita bona quoque nonnisi per bonitatem fiunt [39]), neque aliter hanc *ἰδέαν τοῦ ἀγαθοῦ* accipiendam esse, inde apparet, quod et *ipsum bonum* appellat Plato et in mundo intellectuali collocat [40]), ubi solae ideae versantur, quoque ipsum coelestem imperatorem Jovem ascendendo demum pervenire in Phaedro legimus [41]). Quid quod Deus ipse ex genuinâ Platonis doctrinâ non aliter bonus esse potest, nisi per bonitatis sive ideae boni participationem [42])? quam ut facillime per diuturnam cum illis conversationem adipiscitur, ab ipsâ tamen bonitate non minus diversus est, quam homo magnus ab ipsa magnitudine, mens sapiens ab ipsâ sapientiâ, quilibet denique bonus ab ideâ boni, sitque licet certissimum, Deum esse sine benignitate non posse, quod identidem Plato asseverat [43]), tamen non magis cum ipsâ coalescit, quam cum vitae notione anima, etsi carere alteram alterâ non posse affirmet [44]). Quod igitur in loco primario [45]) ideo mundum creasse Deus apud Platonem fertur, quia bonus esset sibique similia quantum fieri posset omnia videre cuperet, hoc tantum significat, ab ideâ boni ipsum mundi creandi consilium aeque ac rationem repetiisse [46]); neque aliud est quod nostro loco ideam boni omni et sapientiae et veritati vim suam et efficaciam addere ait. Neque enim mentem accipit ab illâ Deus, qui ipse *mens* est, neque reliquae ideae, quarum conjunctione *veritas* continetur, sine boni ideâ disparuissent; sed neque mentis apud Deum neque idearum in mundo ullus usus fuisset, nisi boni ideâ propositâ mens divina rectum idearum usum ad mundum faciendum accepisset; atque eadem philosophi ratio, qui nisi boni cognitionem adipiscatur, frustra sibi rerum omnium notitiam compararit. Haec igitur erit, quam *practicam ideam* recte dixerimus, quum reliquae omnes theoreticae tantum haberi possint; quae nisi esset, non modo a philosopho, sed ne ab uno quidem homine quidquam ageretur; neminem enim sua sponte quidquam mali facere notissimum est Platonis placitum [47]); bonum etiam si non attingunt omnes, omnes tamen expetunt ejusque desiderio ad quaslibet res agendas compelluntur, quare necesse est, ut omnes sibi ejus notitiam quam accuratissimam comparent, eâque in re posita est similitudo illa Dei, quam omnium maxime homini propositam esse Plato docet [48]). Philosophus autem, simul ad eam pervenerit, non magis quam ipse Deus scientiae suae fructum solus percipiet aliisque invidebit; sed ea ipsa erit causa, qua ductus ad rem publicam gerendam descendat, quod etsi Plato coactum tantum eum facere narrat, vix tamen alia vis intelligenda erit, quam *πείθω ἔμφρων*, qua Deum in subigendâ materiâ uti legimus; neque ipsum philosophum aliter ad summum destinationis suae fastigium pervenire posse, ipse Plato haud obscure significat [49]).

---

38) Phaed. p. 100. d; Sophist. p. 247. a; 255. e; Republ. IV, p. 437. e; V, p. 478 sqq.; Parmen. p. 129. b; Hipp. maj. p. 289. d; Gorg. p. 498. d. 39) Cf. Van Heusde Init. Philos. Plat. II, 3. p. 43 sqq. et Aristot. Eth. Nic. I, 4. 3. 40) Republ. VII, p. 517. b; cf. Tim. p. 30. c sqq. 41) P. 247. B: *αἱ μὲν γὰρ ἀθάνατοι καλούμεναι ἔξω πορευθεῖσαι ἔστησαν ἐπὶ τῷ τοῦ οὐρανοῦ νώτῳ κ. τ. λ.* 42) Neget hoc licet pro suâ totius doctrinae immutatione Proclus Instit. Theolog. c. 119. p. 174. ed. Creuz.: *πᾶς θεὸς κατὰ τὴν ὑπερούσιον ἀγαθότητα ὑφέστηκε καί ἐστιν ἀγαθὸς οὔτε κατὰ μέθεξιν οὔτε κατὰ οὐσίαν.* 43) Republ. II, p. 379. b; Legg. X, p. 900. d; Theaetet. p. 176. e; Phaedr. p. 247. a. Cf. Plut. non suav. vivi sec. Epicur. c. 23; Sallust. de mundo c. 14 etc. 44) Phaedon. p. 105 sqq. 45) Tim. p. 29. e sqq. 46) Egregie haec intellexit Seneca Epist. 65: »Haec omnia mundus quoque, ut ait Plato, habet: faciens hic Deus est; ex quo fit, haec materia est; forma hic est habitus et ordo mundi, quem videmus, exemplar scilicet, ad quod Deus hanc magnitudinem operis pulcherrimi fecit; propositum propter quod fecit — quaeris quid sit propositum Deo? Bonitas, ita certe Plato ait; quae Deo faciendi mundum causa fuit? bonus est, bono nulla cujusquam boni invidia est; fecit itaque quam optimum potuit.« 47) Cf. Protag. p. 345. d; 358. c; Republ. III, p. 413. a; Gorg. p. 468. d; 509. c; Meno p. 77. e; de Legg. VII, p. 731. c; IX. 860. d; cf. Davis. ad Max. Tyr. T. II, p. 153 Rsk. 48) Theaetet. p. 176. a; cf. Wyttenb. ad Plut. S. N. V. p. 27; Creuzer. ad Plotin. de Pulchrit. p. 289. 49) Rep. VI, p. 497. a: *οὐδέ γε τὰ μέγιστα, μὴ τυχὼν πόλεως προσηκούσης, ἐν γὰρ προσηκούσῃ αὐτός τε μᾶλλον αὐξήσεται καὶ μετὰ τῶν ἰδίων τὰ κοινὰ σώσει:* cf. VII, p. 519 et 520.

Quibus omnibus utique nihil amplius effectum est, quam ut liquido, ut speramus, appareat, quid idea boni ex Platonis sententiâ *non* fuerit; quamvis enim ideam practicam esse intelleximus, definitionem tamen boni etiam nunc desideramus; sed nefas videri possit amplius exquirere quod Plato nos nescire voluerit. Neque enim hoc tantum loco, sed etiam in Philebo, ubi datâ operâ de summo bono agit, nihil aliud praedicare de eo ausus est, nisi mixtum esse ex pulchritudine, congruentiâ et veritate, quâ de sententiâ post acutissimum ejus libri interpretem agere nunc non libet [50]), desiderio nostro tam laxâ circumscriptione non satisfieri sponte patet. Facile tamen fieri posset, ut etiam si aperuisset sententiam suam, nudamque proposuisset, quam nunc dulcissimarum imaginum indumentis velavit, non magis plerisque Vestrum satisfaceret; quod et aequalibus ejus accidisse accepimus. Ne enim ipsum fortasse philosophum incertum haesisse de boni natura existimetis, in scholis ille suis, ubi multo altius ipsum philosophiae fundamenta jecisse ex ἀγράφοις δόγμασιν ejus, ut vocantur, quae ab Aristotele aliisque nobis ex familiari ipsius disciplinâ servata sunt, intelligimus [51]), clare et aperte sententiam de bono pronuntiavit [52]), sed ita, ut quum multi ad cognoscendam boni naturam convenissent, multorum opiniones falleret, qui quum aliquid eorum, quae vulgo bona habentur, audituros se exspectassent, non sine summâ admiratione *Unum* esse bonum acceperunt. Quod tamen quam egregie reliquis ejus placitis convenerit, fusius exponere nunc non licet; unius omnium notissimi commonuisse sufficiat, quo bonam cujuslibet rei conditionem in ordine quodam et concentu cerni docet [53]), qui quum nihil aliud sit nisi unitas varietatem regens atque disponens, boni fontem in *uno* positum esse manifesto sequitur; quapropter et mundum unum esse perhibet [54]) et rempublicam quam maxime unam esse vult [55]); quod autem in ἀγράφοις δόγμασι ipsas ideas ex Uno et ἀορίστῳ δυάδι procreatas esse docuit [56]), sublimi illi loco, quem boni ideae assignavit, adeo respondet, ut dubitari de illâ ejus sententiâ non possit. Neque enim ut cognoscantur tantum a mente, reliquis ideis tribuere Bonum ait, sed ut sint etiam totamque essentiam ipsi acceptam referant; ipsius autem vim majestatemque vel ultra essentiam positam esse, quod non mirabuntur, qui Parmenidem legerint, ubi aperte Unum ab essentiâ distinguit [57]). Solum enim illud est, quod etiam si non sit, cogitatione tamen assequi liceat, utpote cogitationum omnium formam; reliquarum idearum ea est natura, ut nisi conjunctis *unâ* sub specie multis [58]) cogitari nequeant; quae licet ipsae rerum omnium formae sint, formam tamen ipsam ab Uno repetere debent, unde apparet, quum secundum Platonem omnis essentia veritasque in formis (εἴδεσι) posita sit, veritatis essentiaeque omnis fontem atque originem in Uno contineri. Verum haec omnia ad intellectualis tantum mundi rationes spectant; nostrum hunc, qui sensibus percipiatur, ad mentis vim creatricem referendum esse satis supra demonstratum est; hanc vero discipulum ipsius Speusippum non minus ab Uno quam a Bonitate distinxisse legimus [59]); neque recentiores Platonicos hoc discrimen fugit, qui non Unum sed Mentem (νοῦν δημιουργὸν) mundum creasse cum Platone statuebant; sed quum nihilominus sub Unius et Boni specie supremum numen intelligendum censerent, expedire se aliter non potue-

---

50) Cf. Phileb. p. 64. e, et Stallbaum. Prolegg. p. XCI sqq. 51) Cf. omnino Brandis de perd. Aristot. libris de ideis et de bono, Bonnae 1823; Trendelenburg, Platonis de ideis et numeris doctrina. Lips. 1826.; Ritter Gesch. d. Philos. II, p. 169. 52) Cf. Aristoxen. Harmon. l. II. p. 30 ed. Meibom.: καθάπερ Ἀριστοτέλης ἀεὶ διηγεῖτο τοὺς πλείστους τῶν ἀκουσάντων παρὰ Πλάτωνος τὴν περὶ τοῦ ἀγαθοῦ ἀκρόασιν παθεῖν, προσιέναι μὲν γὰρ ἕκαστον ὑπολαμβάνοντα λήψεσθαί τι τῶν νομιζομένων ἀνθρωπίνων ἀγαθῶν . . ὅτε δὲ φανείησαν οἱ λόγοι περὶ μαθημάτων καὶ ἀριθμῶν . . . καὶ τὸ πέρας ὅτι ἀγαθόν ἐστιν ἕν, παντελῶς οἶμαι παράδοξόν τι ἐφαίνετο αὐτοῖς κ. τ. λ. 53) Gorg. p. 504 sqq. 54) Tim. p. 31. a. 55) Republ. IV, p. 423. d; Legg. V, p. 739. d; VIII, p. 828. e. 56) Aristot. Metaphys. I, 6; cf. Trendelenburg l. l. p. 47 sqq. qui recte etiam intellexit (p. 97) Aristotelis verba Metaphys. XIV. 4, p. 301 Brand. Platonem spectare: τῶν δὲ τὰς ἀκινήτους οὐσίας εἶναι λεγόντων οἱ μέν φασιν αὐτὸ τὸ ἓν τὸ ἀγαθὸν αὐτὸ εἶναι. 57) P. 141. b: οὐκοῦν καὶ ἡ οὐσία τοῦ ἑνὸς εἴη ἄν, οὐ ταὐτὸν οὖσα τῷ ἑνί; cf. 155. e. 58) Phaedr. p. 259. b: δεῖ γὰρ ἄνθρωπον ξυνιέναι κατ' εἶδος λεγόμενον ἐκ πολλῶν ἰὸν αἰσθήσεων εἰς ἓν λογισμῷ ξυναιρούμενον: cf. Sympos. p. 210. b; de Legg. XII, p. 965. c etc. 59) Stob. Eclog. Phys. I, 3. p. 58 Heer.: Σπεύσιππος τὸν νοῦν οὔτε τῷ ἑνὶ οὔτε τῷ ἀγαθῷ τὸν αὐτὸν, ἰδιοφυῆ δέ.

runt, nisi ut utrumque Deum sibi fingerent Mentemque creatricem supremi Dei progeniem facerent [60]). Nimirum huic quoque errori noster locus ansam dedit; ubi quum *τῇ τοῦ ἀγαθοῦ ἰδέᾳ* filium quendam tribui viderent, non solem, quem diserte Plato significat, sed mentem intellexerunt indeque, adjunctis supposititiorum quorundam librorum verbis obscurissimis [61]), doctrinam illam procuderunt, quam Christianorum Trinitati haud absimilem illorum temporum ingenio quam maxime convenisse constat [62]); Platonis tamen longe aliam sententiam fuisse, licet et nostrâ aetate nonnullis viris doctis secus visum sit [63]), satis nos supra docuisse arbitramur et alii quoque loci praeter nostrum docent [64]). Et primum quidem manifestus est lusus in vocabulo *τόκος*, quod et filium significat et usuram [65]): debere se amicis boni enarrationem fatetur, impetrat tamen, ut nunc pro capite usuram tantum solvat, ipsum nomen alio tempore expediat; quo quidem joci genere aliis quoque locis utitur [66]). Verum etiam si concedimus, primariam vim inesse in significatione filii, hanc tamen ipsam similitudinem tantum spectare ostendunt verba: *τὸν τοῦ ἀγαθοῦ ἔκγονον, ὃν τἀγαθὸν ἐγέννησεν ἀνάλογον ἑαυτῷ*, neque magis probat vim ideae genitricem, quam in Philebo, ubi *γένεσις* dicitur formae et materiae *ἔκγονον* [67]), causa licet originis statim in mente potius ponatur. Solem autem, non mentem, intelligendum esse Boni filium, tam clare Plato eloquitur, ut contraria opinio vix explicationem habeat; nisi forte ipsum solem inter causas rerum retulerunt. Neque enim modo Deum hunc appellat Plato, sed etiam originem atque incrementa rebus omnibus dare docet [68]); longe tamen haec aliter ac de mente intelligenda sunt. Omnia enim sidera ex communi opinione Deorum in numero censentur [69]) neque hoc soli peculiare; quos autem effectus viribus ejus tribuit, naturales esse apparet, non divinos, adque illud causarum genus referendos, quas adjutrices (*συναίτια*) Plato dicit quasque vel eam ob causam, quia visu percipiantur, mente et ratione propriâ uti negat [70]); unde hoc certe sensu, quo nunc solis exemplum usurpari videmus, nihil illi cum mente commune esse patet.

Et haec quidem pro tempore sufficiant, Commilitones Humanissimi; jam enim finis imponendus est praefationi, quâ si hoc saltem effecerimus, ut, summo philosopho auctore, ita tantum ex variâ doctrinâ literarumque cognitione verum fructum percipi posse intelligatis, ubi ad *Boni* normam omnia Vestra studia composueritis, bene auspicatum semestri, quod instat, arbitramur.

P. P. Marburgi a. d. V. Idus Sept. MDCCCXXXII.

---

60) Cyrill. c. Julian. I, p. 32. C Spanh.: *Φησὶ γὰρ ὁ Πορφύριος ἐν τετάρτῳ βιβλίῳ Φιλοσόφου ἱστορίας ὡς εἰπόντος Πλάτωνος περὶ τοῦ ἀγαθοῦ οὕτως· ἀπὸ δὲ τούτου τρόπον τινὰ ἀνθρώποις ἀνεπινόητον νοῦν γενέσθαι τε ὅλον καὶ καθ' ἑαυτὸν ὑφεστῶτα, ἐν ᾧ δὴ τὰ ὄντως ὄντα καὶ ἡ πᾶσα οὐσία τῶν ὄντων.* Cf. Plotin. Ennead. V, lib. 1. c. 8; Macrob. ad Somn. Scip. I, 14 etc. ap. Oelrichs l c. 61) Epinom. p. 986. e; Epist. II, p. 313. e, et inpr. VI, p. 323. d: *τὸν τῶν πάντων θεῶν ἡγεμόνα τῶν τε ὄντων καὶ τῶν μελλόντων, τοῦ τε ἡγεμόνος καὶ αἰτίου πατέρα κύριον*, quae a Christiano interpolatore profecta esse merito judicat Boeckh. Trag. gr. princ. p. 163. 62) Cf. et Overbeck, praes. Glaesenero, diss. de Trinitate in scriptis Cabbalistarum et Rabbinorum non Christiana sed mere Platonica (Helmst. 1741) p. 34 sq. 63) Ut Bardilio in Füllebornii Beitr. zur Gesch. d. Philos. T. IX, p. 45 sqq. et ipsi Oelrichsio l. c. p. 15. 64) Cf. modo VII, p. 517. c: *ἐν δὲ ὁρατῷ Φῶς καὶ τὸν τούτου κύριον τεκοῦσα* etc. 65) Aristot. Politic. I, 3. 13: *ὁ δὲ τόκος ποιεῖ πλέον τὸ νόμισμα· ὅθεν καὶ τοὔνομα τοῦτο εἴληφεν· ὅμοια γὰρ τὰ τικτόμενα τοῖς γεννῶσιν αὐτά ἐστι· ὁ δὲ τόκος γίγνεται νόμισμα νομίσματος*: cf. Aristoph. Thesmoph. v. 851. 66) Politic. p. 267. a: *καλῶς καὶ καθαπερεὶ χρέως ἀποδέδωκάς μοι τὸν λόγον, προσθεὶς τὴν ἐκτροπὴν οἷον τόκον.* 67) P. 26. d. 68) P. 509. b: *τὸν ἥλιον τοῖς ὁρωμένοις οὐ μόνον, οἶμαι, τὴν τοῦ ὁρᾶσθαι δύναμιν παρέχειν Φήσεις, ἀλλὰ καὶ τὴν γένεσιν καὶ αὔξην καὶ τροφήν*: cf. Aristot. de Anima III, 5: *τρόπον γάρ τινα καὶ τὸ Φῶς ποιεῖ τὰ δυνάμει ὄντα χρώματα ἐνεργείᾳ χρώματα.* 69) Tim. p. 40 a; Legg. X, p. 899. b; Epinom. p. 981. e; cf. Plauti Rudens Prol. v. 7; Ovid. Metamorph. I, 71; Seneca de Beneff. IV, 23; Plutarch. adv. Stoicos c. 31; Macrob. ad Somn. Scip. I, 14; Diogen. L. VIII, 27, et alia in Creuzeri Melett. I, p. 43. 70) Tim. p. 46. d, coll. Phaed. p. 99. a.

I. LECT. ORDINIS THEOLOGORUM EVANGELICORUM.

ALB. JAC. ARNOLDI, philos. ac theologiae Dr. hujusque Prof. primar., Ord. leonis aurei Hassiaci praefectorum secundae classi adscriptus, si vires sibi seni plus quam octogenario largitus fuerit Deus O. M., commilitonum, qui *interpretandi codicis sacri V. T.* pericula ipsi facere voluerint, exercitia quater per hebd. instituenda *publice* moderabitur.

JOANNES LAUR. ZIMMERMANN, philos. ac theol. Dr. hujusque P. P. O. atque alumnorum electoralium ephorus, *privatim* hora VIII. sexies per hebdomadem *christianam de moribus doctrinam*, juncta *hujus disciplinae historia*, tradet; h. x. quater per hebd. *artis catecheticae* praecepta junctis *exercitationibus practicis*, nec non *potiora theologiae*, quam *pastoralem* vocant, capita docebit, aut si maluerint auditores *homileticen*, eademque hora binis diebus *publice* quae *tractanda restent* e *theologia dogmatica*, *dogmaticesque historia*, quaeque ob brevitatem semestris ad finem adduci haud potuerint, explicare studebit. Rogatus denique *scholas* continuabit *privatissimas*.

MAURIT. JOANN. HENR. BECKHAUS, theol. Dr. et P. P. O., Augustissimo Electori in senatu eccles. a consiliis atque coetuum reform. per Hassiam superiorem inspector, *privatim* h. IX et XI. *theologiam dogmaticam* cum singulorum *dogmatum historia* conjunctam tradet, h. III. *historiam ecclesiae christianae antiquiorem*, *Muenschero* duce, enarrabit. *Publice* die Sat. horis consuetis *de fatis et vicissitudinibus theologiae dogmaticae* disseret, et *examinatorium* instituet.

CAROLUS GUIL. JUSTI, Ord. leonis aurei Hass. eques, phil. ac theol. Dr. et P. P. O., coet. Luther. per Hassiam superiorem superintendens, Augustissimo Electori in regimine et senatu ecclesiastico a consiliis, et ad aed. paroch. pastor primarius, *publice* hora I. *Threnos Jeremiae*; *privatim* hora x. *evangelium Joannis*, et hora II. *psalmos* interpretabitur.

Dr. HERMANNUS HUPFELD, theol. et lingg. orientt. P. P. O., ord. theol. h. a. decanus, *privatim Jesaiam* interpretabitur quinis dieb. h. II.

II. LECT. ORDINIS THEOLOGORUM CATHOLICORUM.

JO. CHRIST. MULTER, theol. Dr., ejusdemque P. P. O. ac prim., juris eccl. P. E. O et ad aedem s. cathol. parochus, docebit *a*) *theologiam moralem*, *Wankero* III. ed. duce, hora VIII. quinquies per hebd., *b*) *scientiam pastoralem* juxta proprias theses et ad filum autoris adhuc destinandi quinquies hora XI.